

STATUS: Definitief

Datum laatste wijziging:

09/11/2011

Toetsing aandachtsgebied **DE GAVERS (GERAARDSBERGEN)**

ID: DEN_04

(betrokken signaalgebieden: DEN_AW_001, DEN_AW_004, DEN_AW_012, DEN_AW_028, DEN_AW_122, DEN_WC_001, DEN_WC_006, DEN_WC_049, DEN_WC_167, DEN_WC_382, DEN_PW_033, DEN_PW_076, DEN_PW_139, DEN_PW_248, DEN_PW_306, DEN_PW_307, DEN_PW_383, DEN_PW_386 en DEN_PW_139)

GELEGEN IN: actueel waterbergingsgebied, potentieel waterbergingsgebied, waterconserveringsgebied

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente: Geraardsbergen

Provincie: Oost-Vlaanderen

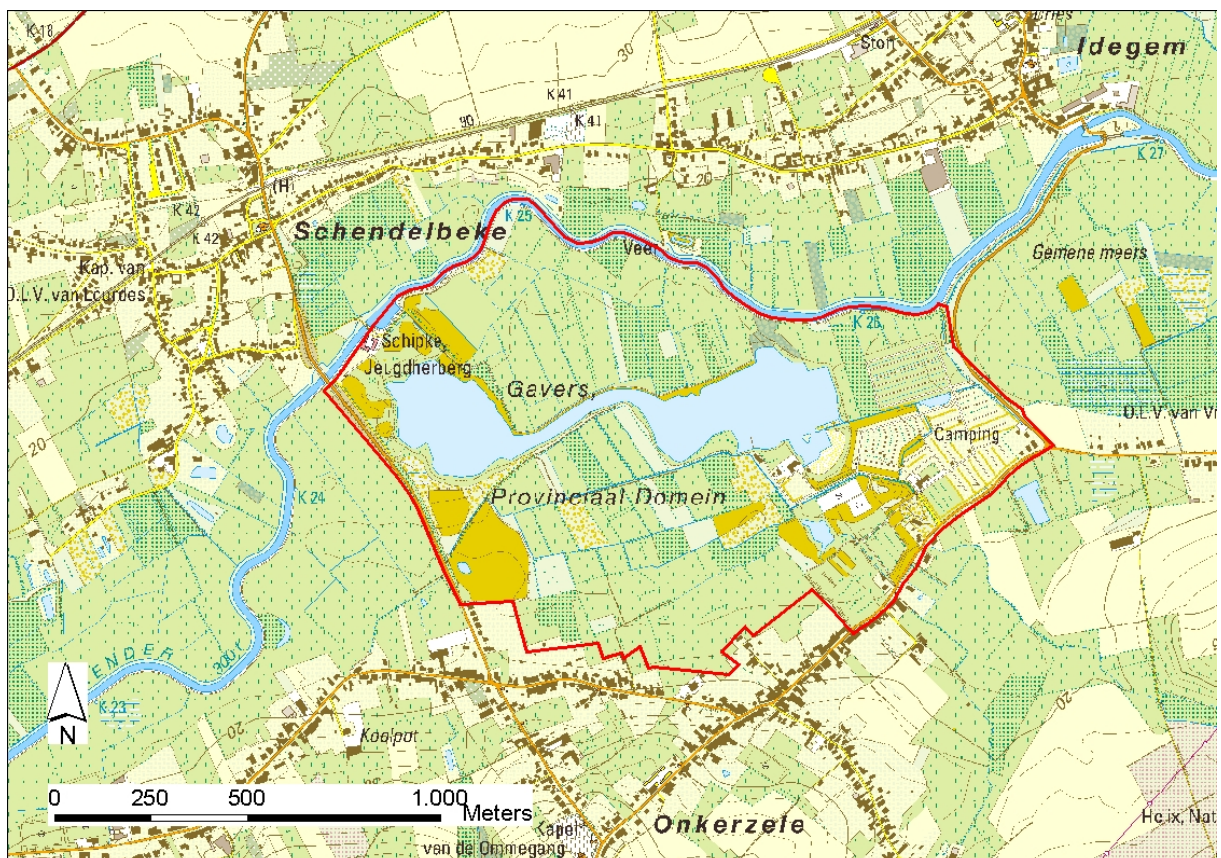
Geografische beschrijving: Het recreatiepark De Gavers is gelegen in Geraardsbergen ten noorden van het centrum van de deelgemeente Onkerzele. Het aandachtsgebied wordt in het noorden door de Dender en in het zuiden door de landelijke woonzone langs de Botermelkstraat en Onkerzelestraat begrensd. Verder is het gebied begrensd door de Kampstraat in het westen en door De Dijk in het oosten.

Figuur 1: Bovenlokale situering op topografische kaart 1/50.000

Figuur 2: Lokale situering op satellietfoto Google Maps

Figuur 3: Lokale situering op topografische kaart 1/10.000

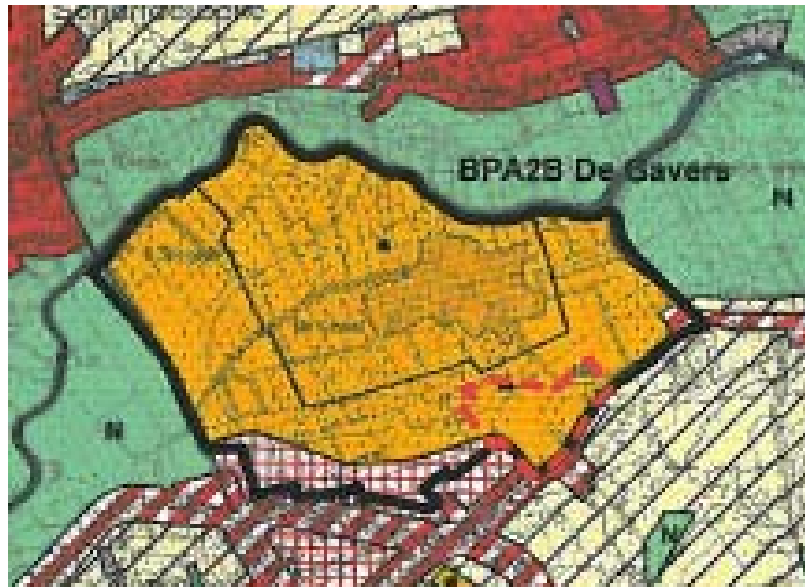
1.2 Planologische bestemming

RUP/BPA: naam: BPA De Gavers + herziening BPA 2B De Gavers + gedeeltelijke herziening

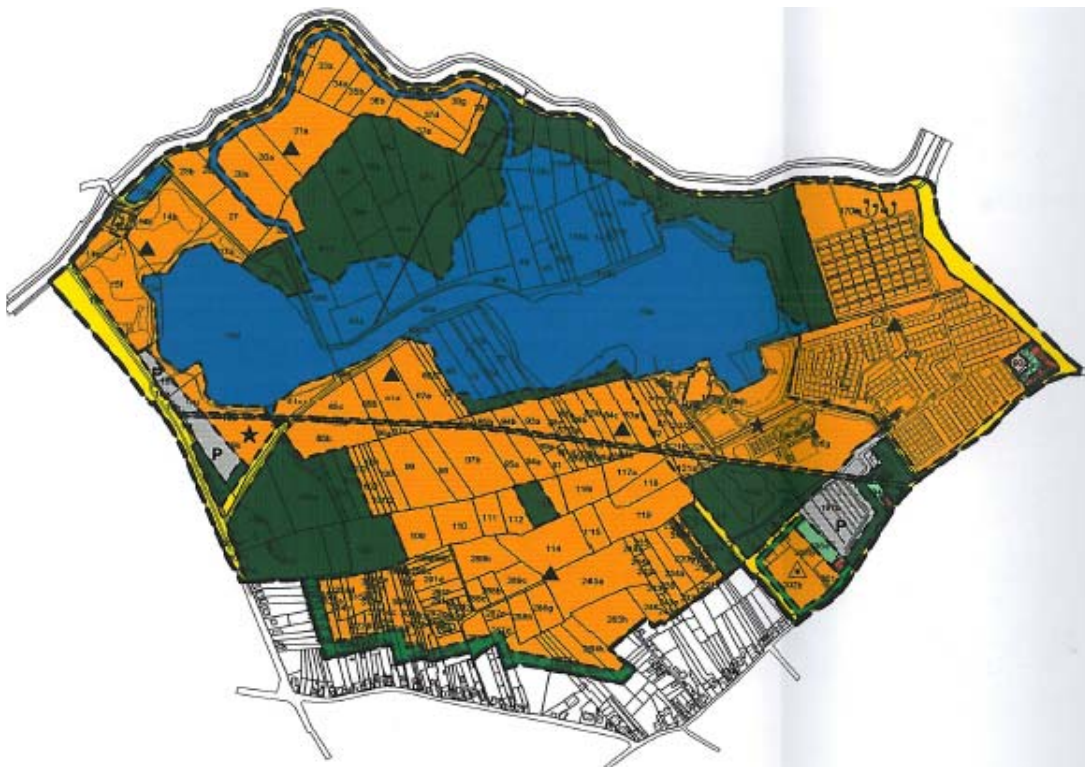
datum goedkeuring: KB 30/8/1976 + KB 1/1/1979 + MB 18/2/2003

bestemming: gedifferentieerde recreatieve invulling (zie detailkaarten)

relevante stedenbouwkundige voorschriften:

Figuur 4: Situering op het gewestplan met contour BPA 2B De Gavers in zwart en contour gedeeltelijke herziening in rode stippellijn.

Figuur 5: Bestemmingsplan BPA 2B De Gavers

Figuur 6: Bestemmingsplan gedeeltelijke herziening BPA De Gavers in 2002

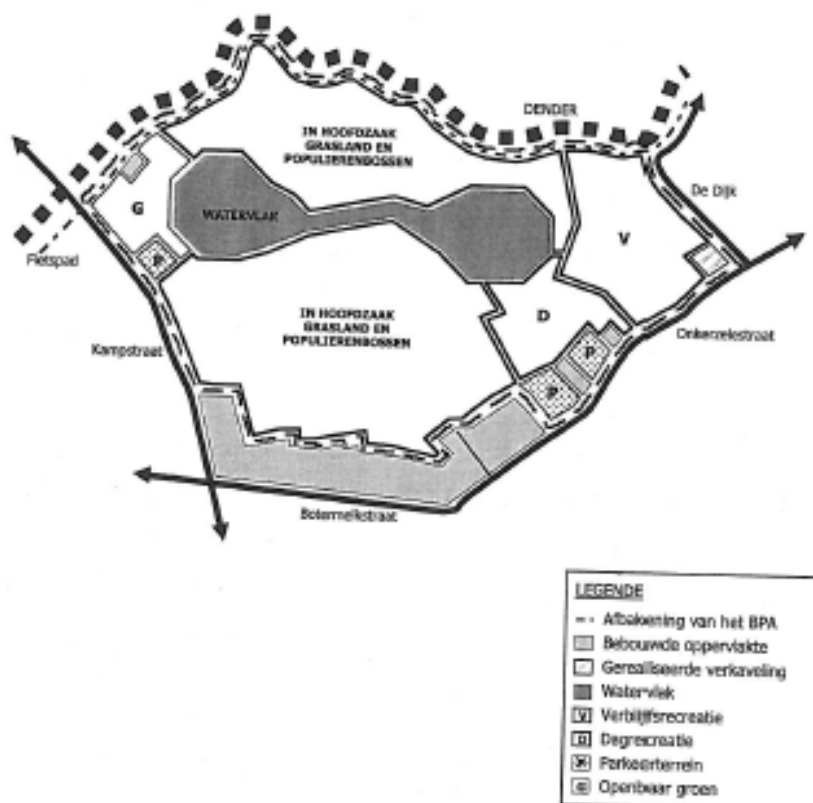
1.3 Bodemgebruik

Huidige staat van ontwikkeling:

Binnen het gebied zijn hoofdzakelijk landbouw- en recreatieve functies aanwezig. De recreatieve functie kan onderverdeeld worden in twee verschillende vormen: dagrecreatie en verblijfsrecreatie.

In 2002 werd naar aanleiding van de opmaak van de gedeeltelijke herziening van het BPA 2B De Gavers de bestaande toestand geïnventariseerd (zie onderstaande figuur). Het grootste deel van het gebied van ca. 135 ha bestaat uit grasland en braakland (ca. 59 ha); er is ca. 9 ha dagrecreatie en 15 ha ingevuld voor verblijfsrecreatie en ca. 7 ha wegenis (verhard of onverhard); daarnaast is er nog ca. 17 ha bos, 18 ha water en 7 ha openbaar groen.

Inmiddels werd het aandeel recreatie gevoelig uitgebreid door de aanleg van het sportcomplex + bijkomende verblijfsrecreatie (op palen).

Figuur 7: Schematische voorstelling van het aandachtsgebied (bron: toelichtingsnota gedeeltelijke herziening BPA2B De Gavers, versie 8 mei 2002)

1.4 Hydrografie

Bekken: Denderbekken

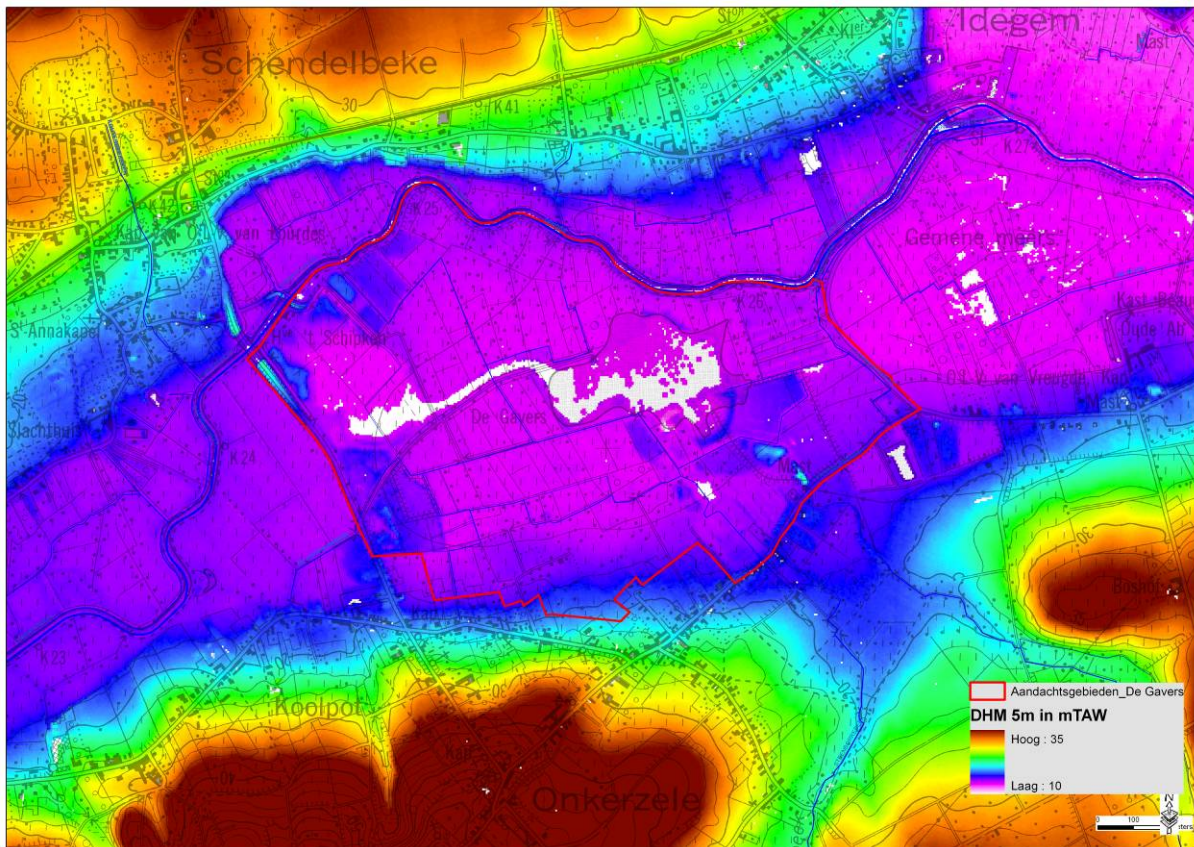
Deelbekken: Gaverse Meersen (07-05)

Betrokken waterlo(o)p(en):

- Dender (VHAG-code: 5951 – beheerder: W&Z)
- Steenborrebeek (VHAG-code: 6338 – beheerder: provincie OVL en gemeente Geraardsbergen)
- De Juffrouwbeek (VHAG-code: 6279 – beheerder: provincie OVL en gemeente Geraardsbergen)
- Een netwerk van kleinere waterlopen van derde categorie of niet geklasseerd, zonder naam (VHAG-codes: 6279 / 6287 / 6295 / 6297 / 6301 / 6302 / 6303 / 6304 / 6309 / 6315 / 6316 / 6327 / 14754 – beheerder: gemeente Geraardsbergen of aangelanden).

Hydrografische beschrijving:

Het gebied is gelegen in de vallei van de Dender. Naast de overduidelijke rol van de Dender in het gebied, speelt ook de Steenborrebeek, een waterloop van tweede categorie, een belangrijk rol in het oostelijk deel van het gebied waar zich de meeste verbliffsrecreatie bevindt. Daarnaast wordt het gebied gekenmerkt door een netwerk van kleinere waterloopjes doorheen het gebied, alsook door de grote waterpartij midden in het gebied. Deze recreatievijver is ontstaan bij zandontginningen in de Dendervallei.

Figuur 8: Hydrografische situering op Digitaal Hoogtemodel

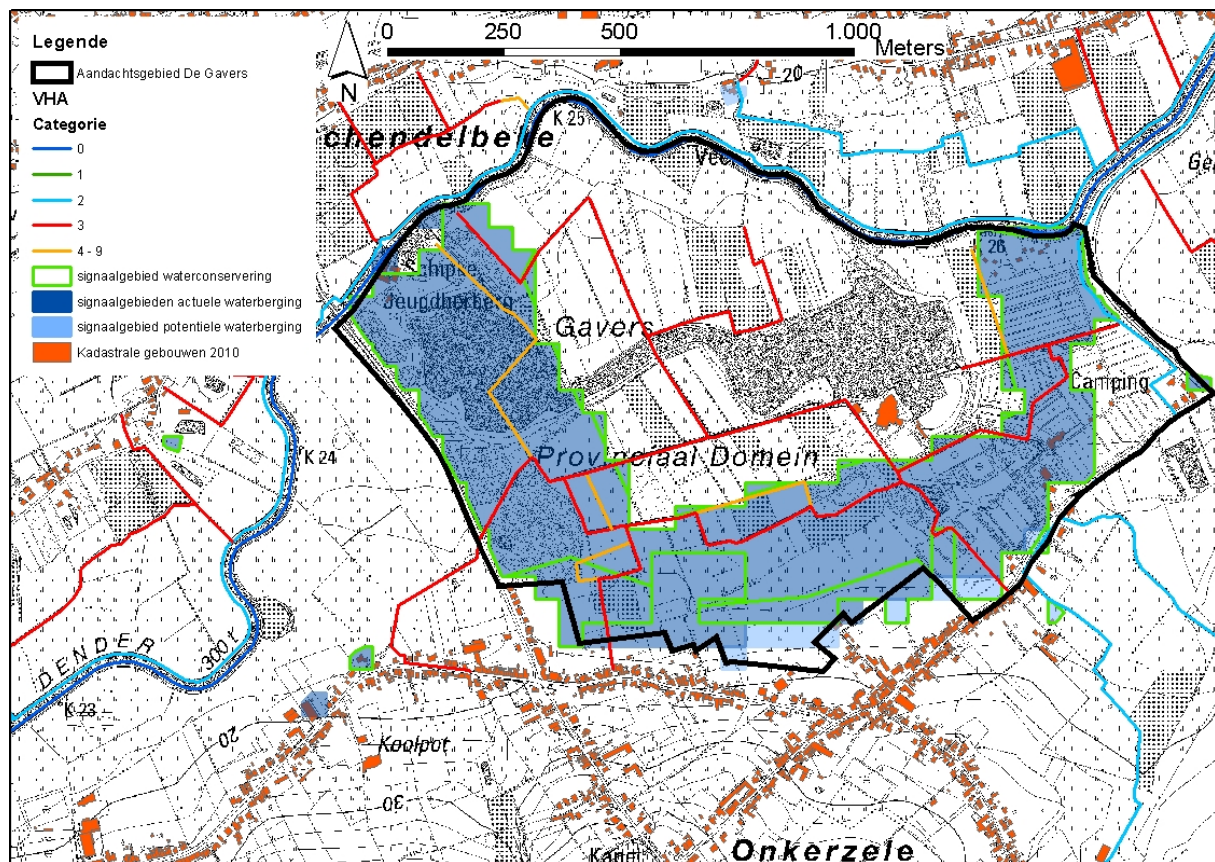
1.5 Motivering afbakening en selectie aandachtsgebied

Belang van het aandachtsgebied:

Het aandachtsgebied wordt gevormd door het grootste signaalgebied actuele waterberging en het grootste signaalgebied waterconservering in het Denderbekken. Het aandachtsgebied bevindt zich op een locatie in de vallei van de Dender die zeer kritiek is voor overstromingen, zoals ook gebleken is bij de overstromingen van november 2010 en januari 2011. De zeer hoge overstromingsgevoeligheid van het gebied gecombineerd met het afbakeningsproces kleinstedelijk gebied Geraardsbergen maken van het gebied het meest prioritair te onderzoeken gebied in het Denderbekken.

Afbakening

De aangeduide signaalgebieden werden verfijnd op basis van de meest actuele overstromingskaarten en het digitaal hoogtemodel. Hieruit blijkt duidelijk dat het aandachtsgebied ruimer is dan de oorspronkelijke signaalgebieden doen vermoeden. De overstromingsgevoeligheid geldt voor het volledige provinciaal domein De Gavers. Er werd dan ook geopteerd om voor de afbakening van het aandachtsgebied de grenzen van het BPA 2B De Gavers te volgen. Op die manier wordt een afbakening bekomen die ook rekening houdt met de huidige planningscontext van het gebied.

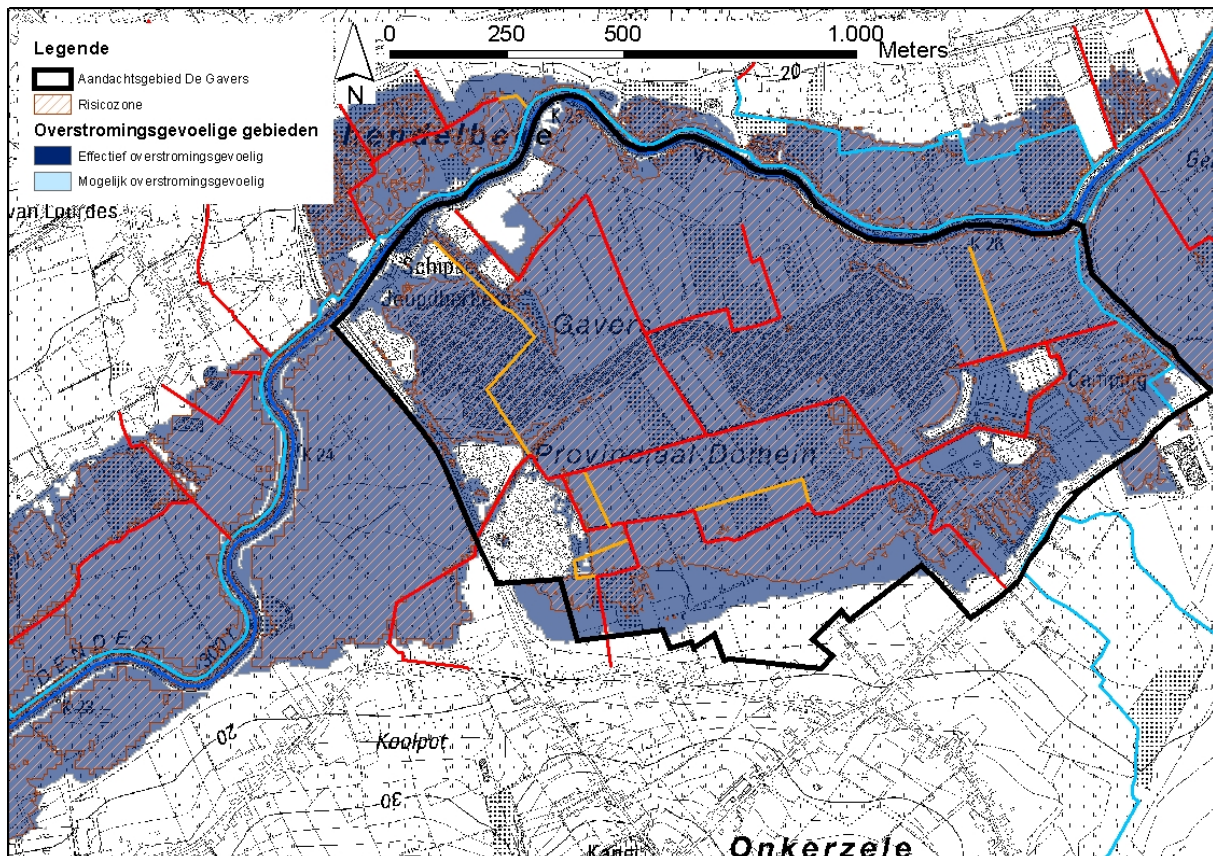
Figuur 9: Afbakening aandachtsgebied op basis van de prioritaire cluster van signaalgebieden (actueel waterbergingsgebied, potentieel waterbergingsgebied, waterconservering)

2 Juridische toets

2.1 Watertoetskaarten¹

Overstromingsgevoelige gebieden:

Het aandachtsgebied is nagenoeg volledig gelegen in effectief overstromingsgevoelig gebied, behalve enkele lokale ophogingen, en de meest zuidelijke tip niet. Dit betekent dat eventuele ontwikkeling van het gebied een mogelijk schadelijk effect op het watersysteem veroorzaakt, dat dient onderzocht te worden door de bevoegde waterbeheerders.

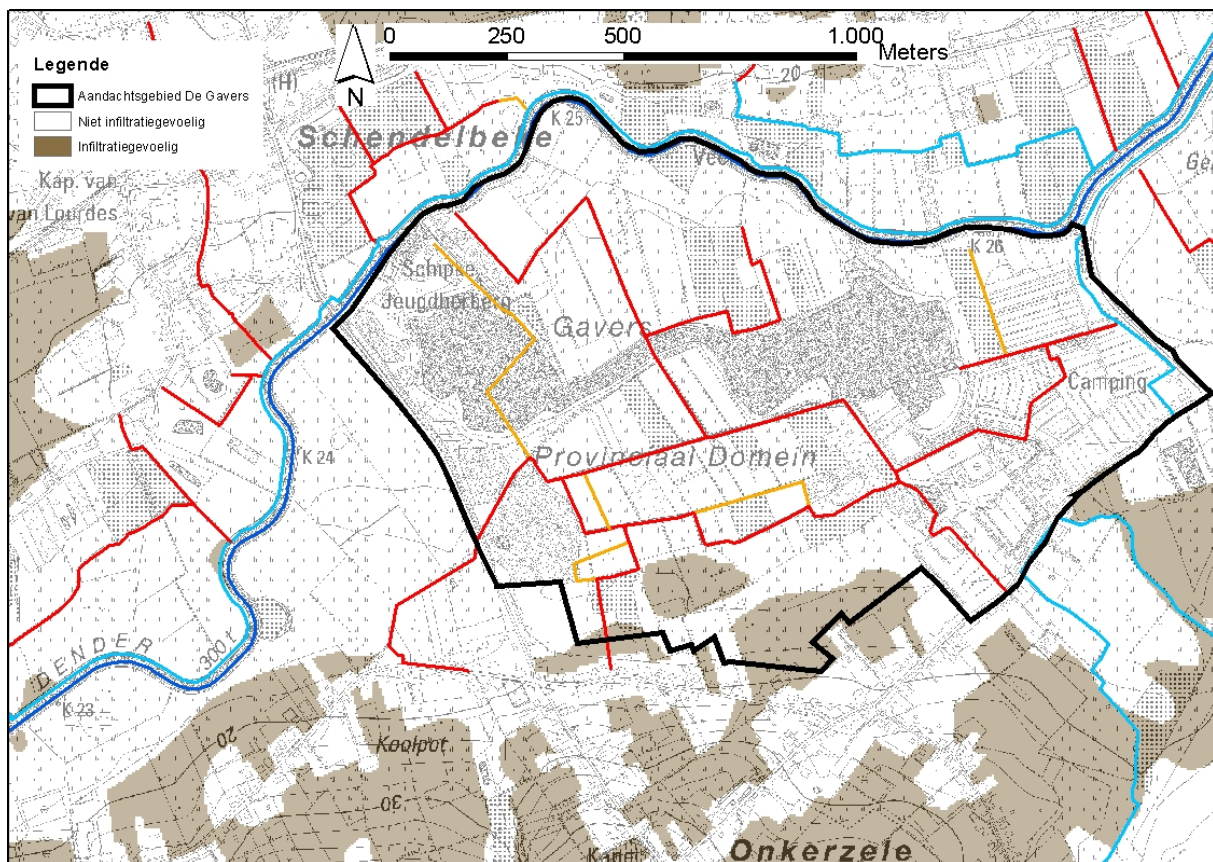

Figuur 10: Situering op de watertoetskaart overstromingsgevoelige gebieden en op de Federale kaart risicozones voor overstromingen

Infiltratiegevoelige bodems:

Enkel de meest zuidelijke tip van het aandachtsgebied is gelegen in infiltratiegevoelig gebied, het grootste deel van het gebied is echter gelegen in niet-infiltratiegevoelig gebied, dit kan een indicatie zijn van hoge grondwaterstanden (kwelgebieden) en/of weinig doorlatende gronden die dus niet altijd geschikt zijn voor ontwikkeling.

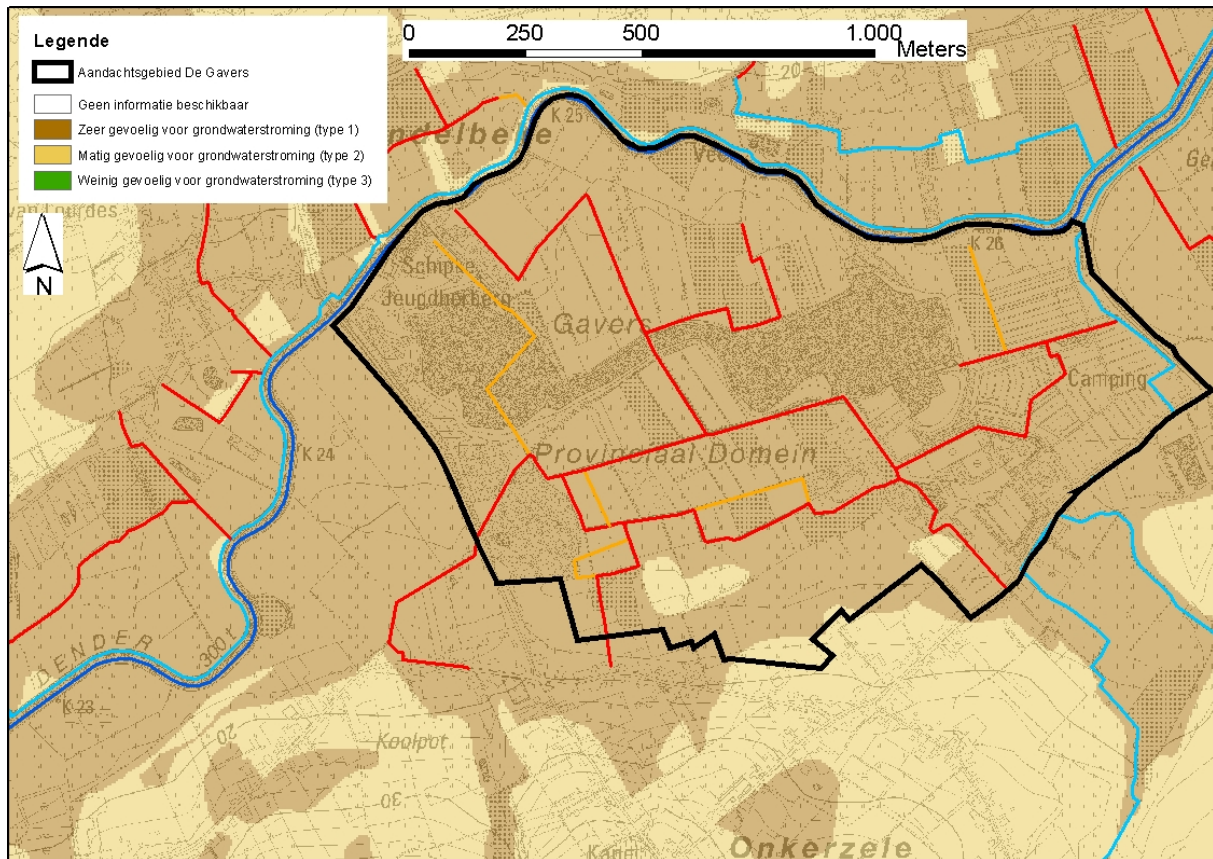
¹ Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets, tot aanwijzing van de adviesinstantie en tot vaststelling van nadere regels voor de adviesprocedure bij de watertoets, vermeld in artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid (20 juli 2006)

Figuur 11: Situering op de watertoetskaart infiltratiegevoelige bodems

Grondwaterstromingsgevoelige gebieden:

Het aandachtsgebied is nagenoeg volledig gelegen in gebied zeer gevoelig voor grondwaterstroming (type 1). Het grondwater is hier zeer kwetsbaar aangezien de zandige watervoerende laag hier een deklaag heeft van minder dan 5m dikte en een onverzadigde zone van minder dan 10m dikte. Indien er in type 1 gebied een ondergrondse constructie gebouwd wordt met een diepte van meer dan 3 meter óf een horizontale lengte van meer dan 50 meter dient advies aangevraagd te worden bij de bevoegde adviesinstantie.

Figuur 12: Situering op de watertoetskaart grondwaterstromingsgevoelige gebieden

2.2 Federale kaart risicozones voor overstromingen ²

Zo goed als alle delen van het aandachtsgebied die gelegen zijn in effectief overstromingsgevoelig gebied, zijn ook gelegen in risicozone voor overstromingen (zie Figuur 10). Dit betekent dat bij eventuele ontwikkelingen de eigenaar het risico loopt niet verzekerd te worden, of zwaardere verzekeringspremies te betalen voor verzekering tegen overstromingen.

² Risicozones voor overstroming, versie 2006 (KB 23 maart 2007)

3 Beleidsmatige toets

3.1 Waterbeleid

A) Bekkenbeheerplan Denderbekken

De visie van het bekkenbeheerplan streeft een optimaal behoud van de waterconserveringsgebieden en de actuele en potentiële waterbergingsgebieden na. Ze streeft naar een vrijwaring van bebouwing/verharding in de waterconserveringsgebieden en de actuele en potentiële waterbergingsgebieden. Multifunctionaliteit van waterconservering en waterberging met de sectoren huisvesting en industrie is niet aangewezen. De opmaak van deze fiche is een vertaling van deze visie.

B) Deelbekkenbeheerplan Gaverse Meersen

Het aandachtsgebied ligt in het deelbekken van de Gaverse Meersen. Het deelbekkenbeheerplan Gaverse Meersen bevat de *actie P 11: Nagaan mogelijke oplossingen buffering bij Watering De Gaver*. Bij hoogwaterstand van de Dender wordt het water van de Steenborrebeek (O5186) opgehouden en opgestuwd. Het hogere waterpeil van de Steenborrebeek heeft als gevolg dat de van bovenstrooms afkomstige watervolumes, die normaal in de Steenborrebeek gebufferd worden, in het grachtenstelsel van Watering De Gaver moeten gebufferd worden. Het buffervolume van het grachtenstelsel van Watering De Gaver is echter te klein waardoor er wateroverlast ontstaat in de Watering en het Provinciaal domein De Gavers. Bij grote wassen moeten de watervolumes afkomstig van stroomopwaarts de Steenborrebeek opgehouden en vertraagd afgevoerd worden. Mogelijke oplossingen zijn het aanleggen van een wachtbekken(s) of kleinschalige ingrepen langs de waterlopen en grachten (hermeanderen, herprofiëren).

C) Andere relevante waterbeleids- en waterbeheerplannen

Onderzoek naar beschermingsmogelijkheden bestaande recreatieve infrastructuur

Onder impuls van de provincie Oost-Vlaanderen loopt momenteel een studie naar de mogelijkheden om de bestaande recreatieve infrastructuur van De Gavers beter tegen overstromingen te beschermen. In dit kader wordt gedacht aan de aanleg van een dijk rond de bestaande infrastructuur. Vermits dit betekent dat hierdoor ruimte voor waterberging verloren gaat, zal dit gecompenseerd moeten worden. Hiervoor wordt gedacht aan afgravingen van plaatselijk opgehoogde gronden binnen en zo nodig buiten de grenzen van het provinciaal domein. Volgens een eerste ruwe schatting zou men ca. 150.000 m³ ruimte voor water moeten kunnen compenseren om de infrastructuur te beschermen.

Bij hevige en langdurige regenval stijgt het waterpeil in de Steenborrebeek (O5185) die langsheen het provinciaal domein stroomt, zodanig dat de afwatering van het recreatiedomein aanzienlijk wordt gestremd. De abrupte peilverhoging manifesteert zich zo sterk dat in situaties waarbij het water binnen de bedding van de Dender blijft, het domein toch al getroffen wordt door wateroverlast t.h.v. de camping doordat water van de Steenborrebeek het domein binnenstroomt en het domein niet meer kan afwateren richting Steenborrebeek. Idealiter zou de Steenborrebeek moeten verplaatst worden, weg uit de buurt van het domein. De bestaande bedding wordt dan behouden in functie van de afwatering van het domein. Bovendien is de Steenborrebeek momenteel voor het overgrote deel een sterk genormaliseerde waterloop. De oevers bestaan uit betonnen platen en palen en er komen lange overwelvingen voor. Dit is niet de meest ideale toestand voor een waterloop gelegen te midden van grote gebieden van het Vlaams ecologisch netwerk. Tevens moet de Steenborrebeek fungeren als een natte ecologische verbinding tussen de Dender en het Raspailleboscomplex, wat een habitatrichtlijngebied is. Door het verplaatsen van de Steenborrebeek en het geven van een gepaste inrichting aan deze waterloop kan een betere bescherming tegen wateroverlast gecombineerd worden met een ecologische opwaardering van de waterloop. Voor de omlegging van de Steenborrebeek zal een studieopdracht worden opgestart.

3.2 Ruimtelijke ordening

A) Ruimtelijk(e) structuurplan(nen)

De stad Geraardsbergen heeft nog geen definitief goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijke structuurplan. Een ontwerp-GRS werd voorlopig vastgesteld op 8/3/2011.

Voor De Gavers wordt gesteld dat het gebied zich in de toekomst dynamisch moet kunnen blijven ontwikkelen als recreatieve troef op regionaal vlak.

Het provinciaal ruimtelijk structuurplan (14/2/2004) selecteert de Dender als structuurbepalend reliëfelement, hydrografisch element en natuurverbindingsgebied. Voor de Dendervallei wordt volgend ruimtelijk ontwikkelingsperspectief vooropgesteld: vrijwaren van bebouwing van om het even welke aard in de valleigebieden; bijzondere aandacht voor de gradiënten en toposequenties in het landschap; accentueren van de waardevolle sites (o.a. meanders) in hun omgeving; gedifferentieerde aanpak voor de verschillende riviersegmenten. De Dender wordt tevens geselecteerd als toeristisch-recreatieve hoofdroute. Het provinciaal domein De Gavers als toeristisch-recreatief knooppunt van provinciaal belang.

B) Andere relevante plannen van ruimtelijke ordening

Afbakening natuurlijke en agrarische structuur regio Vlaamse Ardennen

In uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen stelde de Vlaamse overheid in 2008 een ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos op voor de regio Vlaamse Ardennen.

Op 8 mei 2009 nam de Vlaamse Regering kennis van deze visie en keurde ze de beleidsmatige herbevestiging van de bestaande gewestplannen voor ca. 29.000 ha agrarisch gebied én een operationeel uitvoeringsprogramma goed.

In het operationeel uitvoeringsprogramma is aangegeven welke gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen de Vlaamse overheid de komende jaren zal opmaken voor de afbakening van de resterende landbouw-, natuur- en bosgebieden.

Het aandachtsgebied De Gavers valt in dit operationeel uitvoeringsprogramma onder punt 90: *“Dendervallei tussen Geraardsbergen en Idegem: versterking van de natuurlijke en bosstructuur”*

Afbakening kleinstedelijk gebied Geraardsbergen

Het afbakeningsproces van Geraardsbergen is nog in voorbereiding. Het recreatiegebied De Gavers ligt niet binnen de vooropgestelde perimeter van het kleinstedelijk gebied.

C) Vergunningstoestand

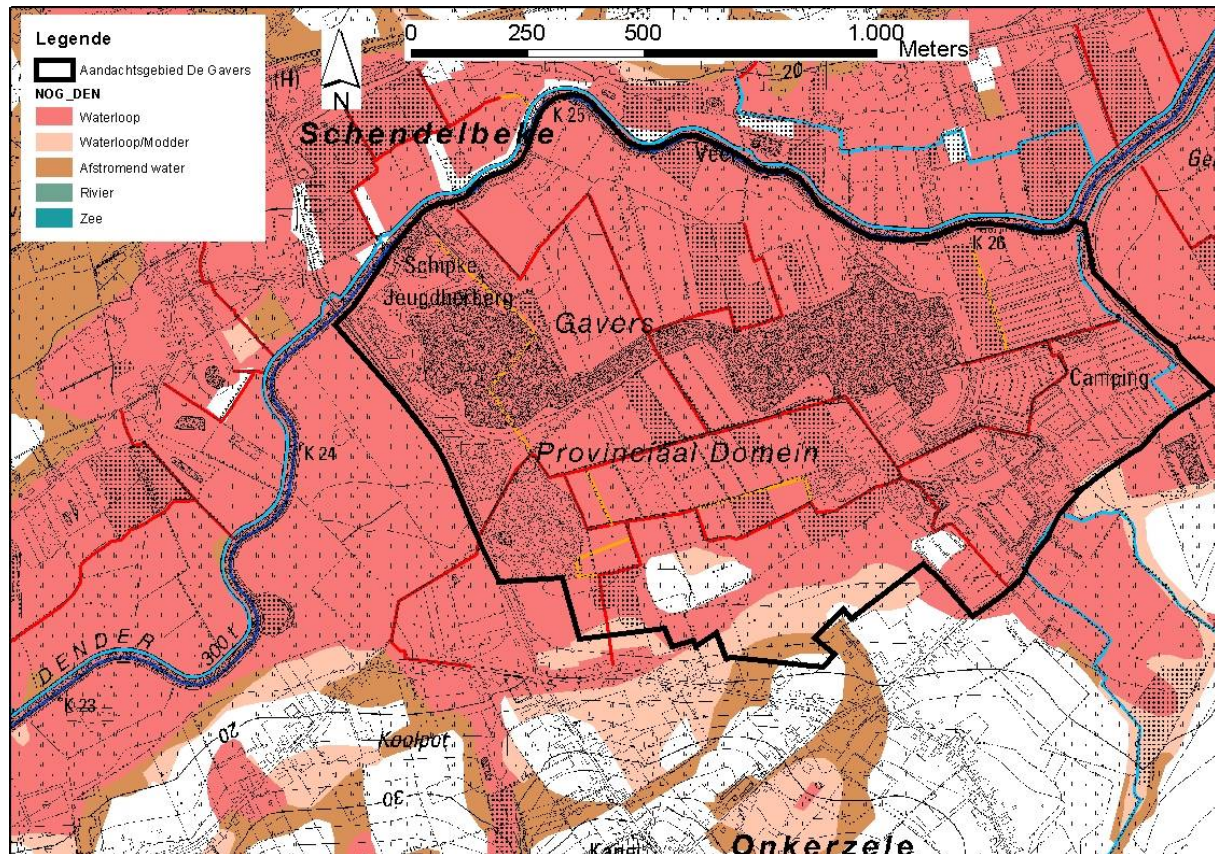
Binnen de site van het recreatiedomein De Gavers werden verschillende stedenbouwkundige vergunningen verleend in functie van de uitbouw van het recreatiedomein.

4 Toetsing aan het watersysteem

4.1 Overstromingsproblematiek

Van nature overstroombare gebieden (NOG)

Het aandachtsgebied is volledig gelegen in het natuurlijk overstroomingsgebied van de Dender.

Figuur 13: Situering op NOG-kaart

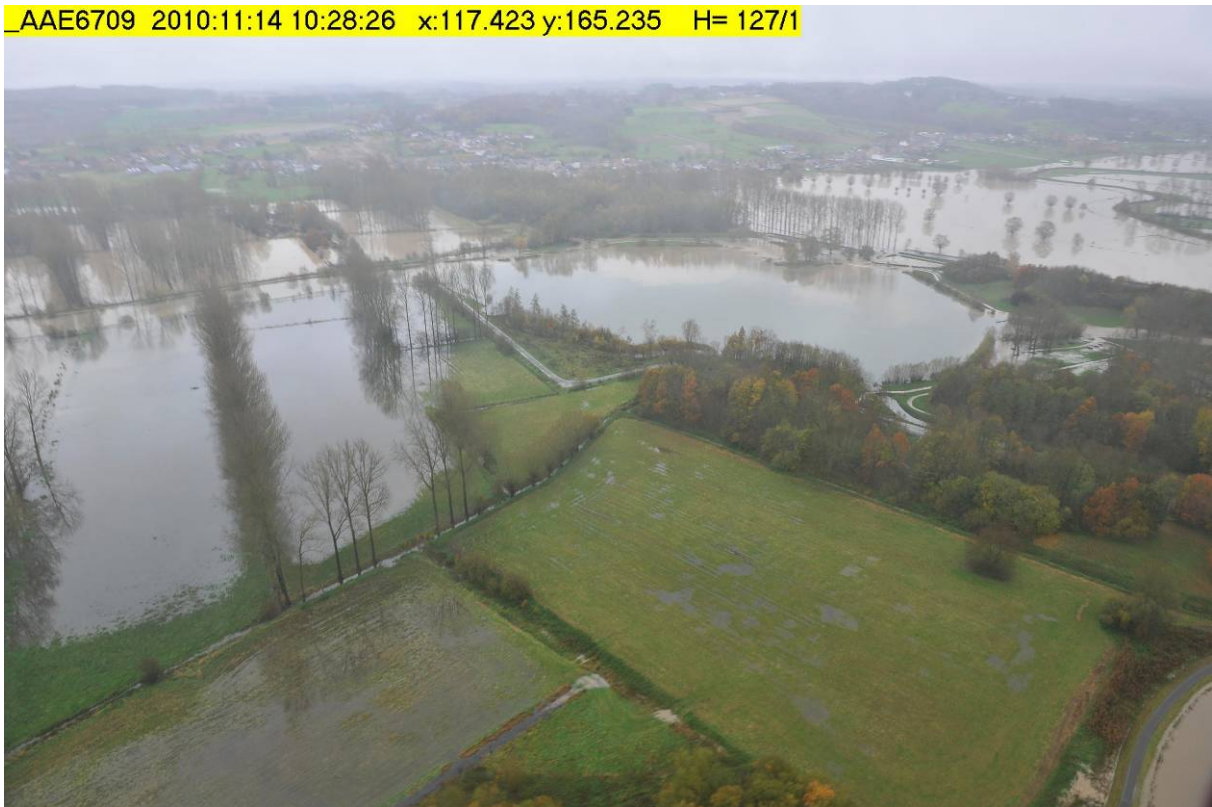
Recent overstroomde gebieden (ROG)

Het aandachtsgebied is o.m. overstroomd in januari 2003, november 2010 en januari 2011.

Foto 1: Helikopterbeeld van de overstroming in november 2010 t.h.v. het provinciaal domein De Gavers.

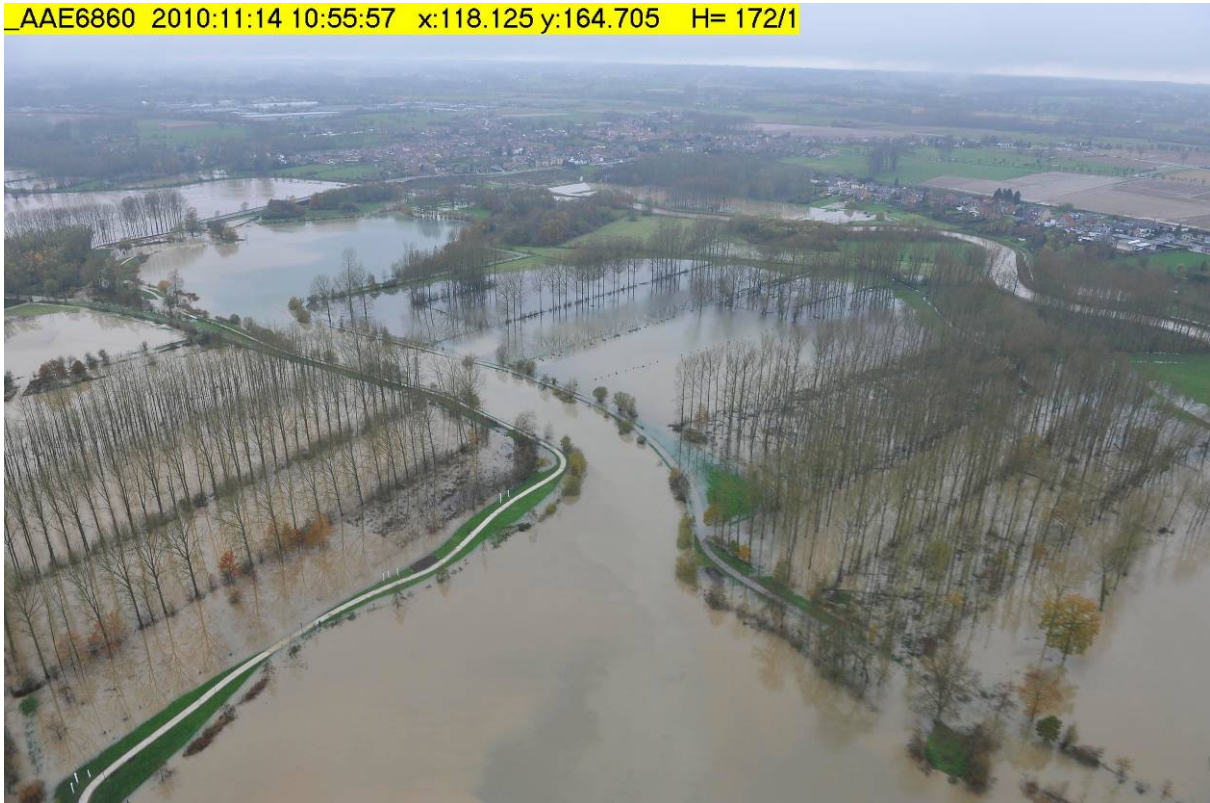
_AAE6709 2010:11:14 10:28:26 x:117.423 y:165.235 H= 127/1

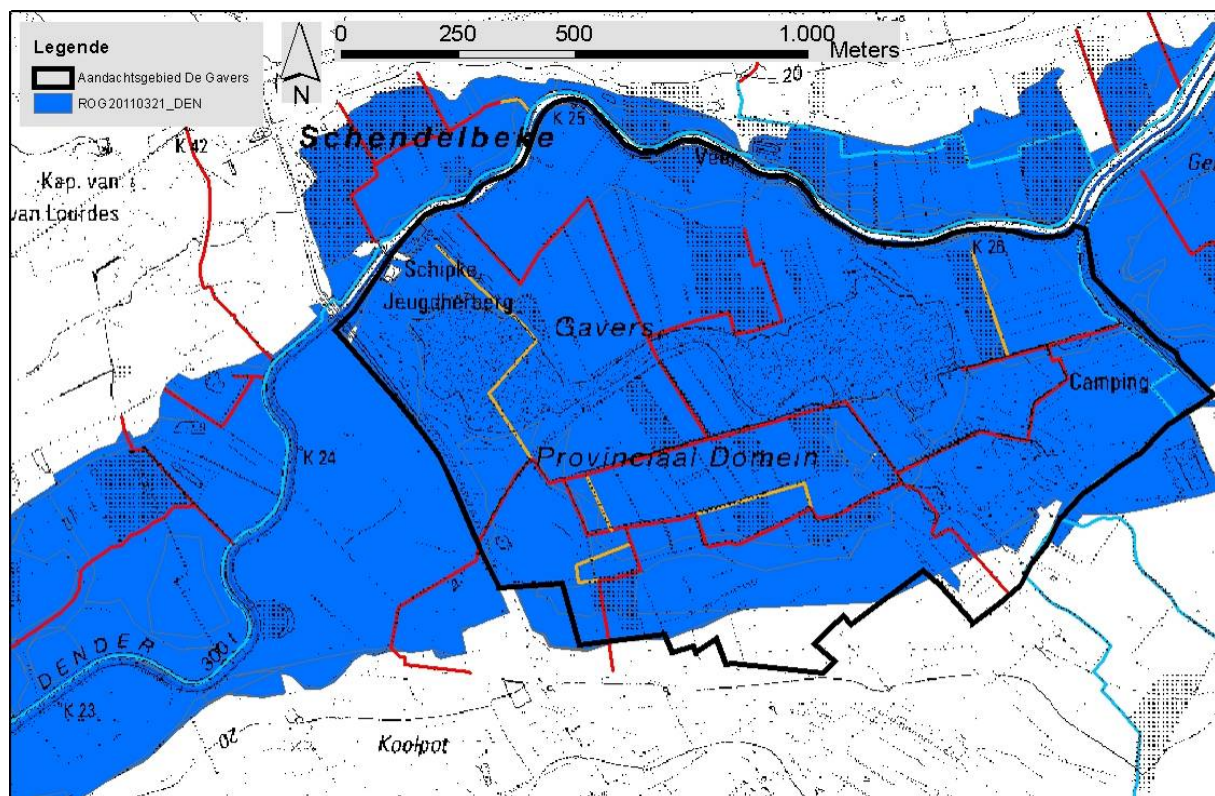
_AAE6857 2010:11:14 10:55:49 x:118.458 y:164.734 H= 163/1

_AAE6860 2010:11:14 10:55:57 x:118.125 y:164.705 H= 172/1

Foto's: Helikopterbeelden van de overstroming t.h.v. het provinciaal domein De Gavers op 14 november 2010. De piek van de wateroverlast was dan nog niet bereikt. De grootste wateroverlastproblemen deden zich in Geraardsbergen voor op 15, 16 en 17 november.

Figuur 14: Situering op ROG-kaart

Het signaalgebied De Gavers bevindt zich in het pand Geraardsbergen-Idegem. In november 2010 werden voor dit pand volgende waterstanden opgemeten:

- op 15/11/2010 om 01u30: hoogste peil afwaarts sluis Geraardsbergen 17,87mTAW. Vervolgens is de peilmeter uitgevallen en werd aan het bedieningsgebouw aan een gemiddelde van 18,37mTAW manueel opgemeten.
- op 15/11/2010 vanaf 18u45 tot 21u30: hoogste peil opwaarts sluis Idegem 15,67mTAW

DHM:

Het aandachtsgebied is gelegen in de laagst gelegen delen van de vallei van de Dender, dit is duidelijk te zien op het Digitaal hoogtemodel (zie Figuur 8).

5 Opmerkingen

Andere relevante hydrologische/hydrografische informatie

(vb: waterpeilen, historische kaarten en historische gegevens, Ferrariskaarten, ecologische inventarisatiestudie, info ervaringsdeskundigen, bijkomende info uit terreinbezoek, enz.)

De peilgegevens op de Dender van vóór de overstroming in het pand Geraardsbergen-Idegem:

- 1) Stuwsuis Geraardsbergen: afmetingen 41,87 m x 5,26 m:

Normaal peil	Opwaarts: 16,85 mTAW Afwaarts: 15,23 mTAW
Alarmpeil opwaarts	Hoog peil: 17,17 mTAW Laag peil: 16,61 mTAW
Alarmpeil Overboelare	Waakpeil: 17,80 mTAW
Hoogste peil	Opwaarts: 18,00 mTAW Afwaarts: 17,42 mTAW
Laagste peil	Opwaarts: 16,61 mTAW Afwaarts: 14,98 mTAW

- 2) Stuwsuis Idegem: afmetingen 41,87 m x 5,22 m:

Lengte opwaarts pand	6.188 m
Normaal peil	Opwaarts: 15,23 mTAW Afwaarts: 12,88 mTAW
Alarmpeil opwaarts	Hoog peil: 15,54 mTAW Laag peil: 14,98 mTAW
Hoogste peil	Opwaarts: 15,54 mTAW Afwaarts: 14,62 mTAW
Laagste peil	Opwaarts: 14,98 mTAW Afwaarts: 12,62 mTAW

6 Conclusie

- Effectief overstromingsgevoelig + recent overstroomd
- Gelegen in natuurlijk waterbergingsgebied van de Dendervallei
- Toeristisch-recreatief knooppunt

7 Suggestie naar ontwikkelingsperspectief

- Verbod op bijkomende inname van ruimte voor water.
- Vloerpeil voor toekomstige ontwikkelingen moet 30cm boven het hoogste opgemeten peil in het pand Geraardsbergen – Idegem liggen.
- Bestaande recreatieve invulling beschermen, maar met compensatie van verlies aan ruimte voor water.

Vanuit de provincie is het toch de wens om de bestemmingen van het bestaande BPA zo veel mogelijk te behouden, met dien verstande dat de verblijfsrecreatie overstromingsvrij zal moeten worden gebouwd, er geen ophoging meer worden uitgevoerd, de bestaande infrastructuur moeten worden beschermd door indijken met als milderende maatregel dat de door het indijken ingenomen ruimte voor water moet gecompenseerd worden elders binnen de Dendervallei. Men is op zoek naar manieren om het zwembad ed. in te dijen en men is aan het nagaan hoeveel bergingscapaciteit op het domein kan vrijkomen door het afgraven van opgehoogde terreinen en allerhande heuvels die resteren vanuit de tijd van de zandwinning.